

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет управління, адміністрування та туризму
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавр

Рівень вищої освіти

Особливості організації купально-пляжного туризму в Болгарії за матеріалами
ТА «Мокка»,
м. Хмельницький

Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»
Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
Освітня програма «Туризм»

Шифр _____

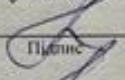
Виконав: студент 4 курсу група ТУР-20-1

Підпис

Д. КУХАРЕНКО

Ініціали, прізвище

Керівник

Підпис

О. ГРИНДІЙ

Ініціали, прізвище

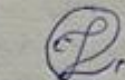
Нормоконтролер

Підпис

О. ГРИНДІЙ

Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:
Зав. кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи

Підпис

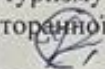
І. ЖУРБА

Ініціали, прізвище

25 06 2024 р.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет управління, адміністрування та туризму
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи
Рівень вищої освіти магістр
Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»
Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
Освітня програма Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ
зав. кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи
Журба І. С.
06 05 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ Кухаренко Дар'ї Віталіївни

- 1 Тема роботи Особливості організації купально-пляжного туризму в Болгарії за матеріалами ТА «Мокка»
керівник роботи Гриндії Оксана Станіславівна
затверджена Наказом по університету від «15» лютого 2024 р. №8
- 2 Строк подання студентом роботи на кафедру до 06 2024 р.
- 3 Вихідні дані до роботи: посібники, періодичні видання, статистичні звіти, Інтернет джерела
- 4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити)
У першому розділі розглянули теоретичні основи дослідження купально-пляжного туризму. У другому розділі охарактеризувати діяльність ТА «МОККА» та проаналізувати сучасний стан купально-пляжного туризму в Болгарії. У третьому розділі представлені перспективи розвитку купально-пляжного туризму та розроблений тур для ТА «МОККА».
- 5 Перелік графічного матеріалу: Трактування поняття «купально-пляжний туризм»; Класифікація видів купально-пляжного туризму; Перелік основних напрямків діяльності ТА «МОККА»; Перелік фінансових таблиць та таблиць з розподілом ресурсів
5. Дата видачі завдання 06 05 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва етапу виконання ДР	Термін виконання етапу роботи	Примітка
1. Вибір теми і складання бібліографії	06.05.2024	
2. Вивчення стану проблеми за темою «Особливості організації купально-пляжного туризму в Болгарії за матеріалами ТА «Мокка», м. Хмельницький», висвітлення її в науковій літературі, нормативних документах, мережі Інтернет	10.05.2024	
3. Збір фактичного матеріалу	5.05.2024	
4. Уточнення мети, завдань і обґрунтування концепції роботи	20.05.2024	
5. Вибір методів аналізу матеріалів. Попереднє формулювання гіпотез, припущень тощо. Обробка зібраного матеріалу	27.05.2024	
6. Виявлення тенденцій, схем розвитку проблемної ситуації, прогнозування та формулювання підходів до розв'язання проблеми	03.06.2024	
7. Підготовка тексту Основної частини роботи. Формулювання висновків за розділами	10.06.2024	
8. Підготовка тексту виступу та загальних висновків, проходження попереднього захисту	13.06.2024	
9. Підготовка тексту виступу та загальних висновків, проходження попереднього захисту	19.06.2024	
10. Здача роботи на кафедрі	20.06.2024	

Студент-дипломник

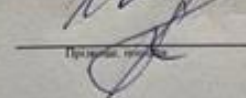
Підпис

Дар'я КУХАРЕНКО

Керівник роботи

Підпис

Оксана ГРИНДІЙ

АНОТАЦІЯ

на дипломну роботу Кухаренко Дар'ї Віталіївни
Тема роботи Особливості організації купально-пляжного туризму в Болгарії за матеріалами ТА «Мокка», м. Хмельницький
Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи
Науковий керівник старший викладач Гриндій О.С.
м. Хмельницький, 2024 р.

Дипломна робота виконана на ___ с., містить ___ таблиць, ___ рисунків, з перелік джерел посилань складається із ___ найменування, ___ додатків.

Актуальність роботи. Сьогодні індустрія туризму є однією з провідних галузей світової економіки, що сприяє підвищенню рівня зайнятості населення країни, стимулює розвиток інноваційної діяльності та перетікання капіталу в місцеві та національні бюджети країни, що позитивно впливає на розвиток міської інфраструктури та імідж міста. У нинішній ситуації політична та соціально-економічна ситуація в Україні, спричинена військовими діями, завдає шкоди розвитку майже всіх галузей національної економіки та її населення у сфері туризму, яка найбільш чутлива до змін ситуації виражається в гальмуванні і зовнішніх факторах. Незважаючи на те, що останнім часом в державі вжито багато заходів для покращення туристичного іміджу України, на ринку туристичних послуг відбувся ряд структурних змін. Зокрема, існують об'єктивні причини внутрішнього розвитку, які сприяють стабілізації соціально-економічної напруженості в країнах і регіонах та стимулюють розвиток в'їзного туризму.

У першому розділі розглянули сутність та характеристику, ресурсний потенціал та фактори, що впливають на купально-пляжний туризм.

У другому розділі проаналізували сучасний стан купально пляжного туризму в Болгарії; характеристику діяльності туристичного підприємства «МОККА»; оцінка туристичних продуктів купально-пляжного туризму в Болгарії туристичної агенції «Мокка».

У третьому розділі розглянуті перспективи розвитку купально-пляжного туризму та запропонований тур у Болгарію для ТА «МОККА».

Ключові слова: купально-пляжний туризм, туристичний ринок, туристичні послуги, туристична діяльність, аналіз, характеристика.

SUMMARY

for the thesis _____ Kukharenko Dar'ia Vitalievna _____

The topic of the work: Features of the organization of bathing and beach tourism in Bulgaria based on the materials of TA "MOKKA," Khmelnitsky

Specialty 242 «Tourism»

Department of tourism and hotel and restaurant business

Supervisor Senior Lecturer Grindy O.S.

Khmelnitsky, 2024.

Thesis is performed on ___ pages, contains ___ tables, ___ figures, the list of sources of references consists of ___ names, ___ appendices.

Relevance of the work. Today, the tourism industry is one of the leading sectors of the world economy, which contributes to increasing the level of employment of the country's population, stimulates the development of innovation and the flow of capital into local and national budgets of the country, which has a positive effect on the development of urban infrastructure and the image of the city. In the current situation, the political and socio-economic situation in Ukraine, caused by military actions, harms the development of almost all sectors of the national economy and its population in the field of tourism, which is most sensitive to changes in the situation is expressed in inhibition and external factors. Despite the fact that recently many measures have been taken in the state to improve the tourist image of Ukraine, a number of structural changes have taken place in the tourist services market. In particular, there are objective reasons for internal development, which contribute to the stabilization of socio-economic tensions in countries and regions and stimulate the development of inbound tourism.

The first section, the essence and characteristics, resource potential and factors affecting bathing and beach tourism were considered.

The second section analyzed the current state of bathing beach tourism in Bulgaria; characteristics of the activity of the tourist enterprise "MOCCA"; evaluation of tourist products of bathing and beach tourism in Bulgaria by the travel agency "Mokka.." *The third section* discusses the prospects for the development of bathing and beach tourism and a proposed tour to Bulgaria for TA "MOCCA.." Keywords: bathing and beach tourism, tourist market, tourist services, tourist activity, analysis, characteristics.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ.....	9
1.1. Сутність і характеристика купально-пляжного туризму.....	9
1.2. Ресурсний потенціал для організації купально-пляжного туризму.....	11
1.3. Фактори, що впливають на розвиток купально-пляжного туризму.....	17
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ В БОЛГАРІЇ.....	23
2.1. Аналіз сучасного стану купально-пляжного туризму в Болгарії.....	23
2.2. Характеристика діяльності туристичної агенції «Мокка».....	28
2.3. Оцінка туристичних продуктів купально-пляжного туризму в Болгарії туристичної агенції «Мокка».....	33
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ВІДПОЧИНКУ В БОЛГАРІЇ.....	36
3.1 Розробка туру «Болгарські пляжі: мрія наяву» купально-пляжного відпочинку в Болгарії для ТА «Мокка».....	36
3.2 Розрахунок ефективності туру «Болгарські пляжі: мрія наяву».....	40
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	50
ДОДАТКИ	54

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ринок туристичних послуг є одним із ключових сегментів економіки багатьох країн, охоплюючи інтереси різних суб'єктів туристичного бізнесу. Сюди входять туристичні підприємства, транспортні компанії, заклади розміщення, харчування, екскурсійні бюро, музеї, театри, інші заклади дозвілля, а також виробники супутніх послуг і товарів, таких як рекламні компанії, засоби мас-медіа, видавництва, виробники сувенірів і традиційних товарів. Туризм підтримує приблизно 50 суміжних галузей, створюючи робочі місця та сприяючи економічному зростанню. Один турист може створити роботу для 11 осіб, а витрати на створення додаткового робочого місця в туристичній індустрії значно менші, ніж у промисловості.

Туризм є глобальним явищем, що впливає на зайнятість населення, формування малого і середнього бізнесу, а також сприяє соціально-економічному розвитку регіонів, включаючи транспортну, комунальну, інформаційну, виробничу та сервісну інфраструктури. Це робить туризм важливою складовою економічного і соціального розвитку та одним із найбільш характерних проявів глобалізації.

Курортний відпочинок на водоймах, таких як моря, океани, річки чи озера, є формою туризму, спрямованою на відновлення фізичного та духовного стану людини. Три ключові аспекти, які визначають цей вид туризму, це наявність пляжів, температурний режим водних об'єктів і відповідний клімат для комфортного купання.

Щорічно курортний туризм приносить значні прибутки країнам через оподаткування доходів, земель, аеропортів та готельні збори та інші податки. Активному розвитку купально-пляжного відпочинку в європейському регіоні сприяють географічні, кліматичні та природні фактори, а також високий рівень функціонування курортної інфраструктури. Середземноморський басейн включає країни Південної Європи та Північної Африки, що мають сприятливі природно-географічні умови для розвитку туризму.

Метою дипломної роботи є дослідження туристичного ринку купально-пляжного відпочинку в європейському регіоні.

Завдання дослідження:

1. Визначити сутність купально-пляжного відпочинку як виду туризму.
2. Виокремити ресурсний потенціал для організації купально-пляжного туризму.
3. Розглянути особливості організації купально-пляжного туризму.
4. Надати загальну організаційну характеристику ТА «Мокка».
5. Проаналізувати напрями купально-пляжного відпочинку в європейському регіоні.
6. Оцінити асортимент пропозиції турів купально-пляжного туризму на ТА «Мокка» в порівнянні з конкурентами.
7. Розробити нові туристичні пропозиції купально-пляжного відпочинку в Болгарії.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є організація купально-пляжного туризму ТА «Мокка». Предметом дослідження є особливості організації купально-пляжного відпочинку в Болгарії.

Структура дослідження. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ

1.1 Сутність і характеристика купально-пляжного туризму

Купально-пляжний туризм є одним з найпопулярніших видів туризму у світі. Три чверті відпочивальників воліють проводити час біля води. Це може бути річка, озеро, море або морська прогулянка на човні. Найпривабливішим місцем для туристів є морське узбережжя. Море, сонце і пляжі, відомі як "три S", є важливими складовими пасивного відпочинку. Основною метою 70% туристів, які подорожують до таких країн, як Туреччина, Таїланд, Іспанія та Китай, є відпочинок на морі [5].

Плавальні-купальний туризм входить до категорії рекреаційного туризму відповідно до класифікації за цілями туризму. Рекреаційний туризм характеризується тривалим часом подорожі, обмеженою кількістю місць для відвідування, частим повітряним транспортом, особливо чартерними рейсами.

Пляжний туризм тісно пов'язаний з рекреаційними ресурсами. У країнах, де туризм особливо розвинений, природні та рекреаційні ресурси часто поєднуються з культурними та історичними пам'ятками. За авторськими розробками трактування поняття "рекреаційні ресурси" різняться [11].

Пляжний туризм - це вид туризму, спрямований на відпочинок на пляжах і користування послугами, що пропонуються в прибережних районах.

Термін "пляж" означає плоску поверхню водойми, що утворилася внаслідок ерозії під дією води та вітру. Ці місця є популярними для відпочинку, релаксації, купання та засмагання. Термін "пляж" також може стосуватися громадських зон відпочинку, куди люди приходять, щоб поплавати та позасмагати. Органи управління забезпечують пляжі необхідними зручностями, такими як шезлонги, парасольки та душові кабінки. Такі пляжі часто називають

"культурними". Пляжі можуть бути піщаними або вкритими черепашками та галькою. [12].

Пляж - це відносно рівна поверхня поблизу води, утворена відкладеннями води та вітром. Слово "пляж" походить від тюркського слова, що означає лисину.

Слід зазначити, що пляжі зустрічаються не тільки на березі моря, але і у внутрішніх водоймах, таких як озера і річки. Тому пляжний туризм відпочинок біля води.

Існує багато типів пляжів, наприклад: пляж — це смуга дрібного твердого матеріалу відкладень, розташована на узбережжі; річковий пляж, утворений на опуклому березі річки накопиченням наносів; рекреаційний пляж, який є ідеальним місцем для відпочинку біля моря, річок, озер, ставків чи інших водойм, які створюють усі необхідні умови для купання та рекреаційних заходів [3].

Метою пляжного туризму є дозвілля та розваги на березі річки, океани та озера для відновлення фізичного та психічного стану. Його основними факторами є наявність пляжів, температурний режим водойм і створення сприятливого клімату для купання [21].

Купально-пляжний туризм для міжнародних туристів – дуже прибуткова та перспективна галузь. Цей вид відпочинку надає можливості для відпочинку та використання таких послуг, як купання, прийняття сонячних ванн, прогулянки узбережжям, пляжні види спорту, водні види спорту (включаючи серфінг і плавання), риболовля та інші види активного відпочинку.

Завдяки м'якому клімату та чудовим послугам пляжні зони користуються значною популярністю, і стали важливими курортами в усьому світі [18].

Популярність пляжного туризму призвела до створення різних форм тимчасового розміщення на узбережжі, таких як котеджі, вілли, бунгало, таймшери, наметові містечка, кемпінги та каравани. Це також призвело до розвитку туристичної інфраструктури, включаючи будівництво автомагістралей, ресторанів, кафе, магазинів та інших об'єктів для зручності туристів. Проте серед

рекреантів є й ті, хто віддає перевагу самотійному відпочинку на морі, насолоджуючись природними умовами та навколишнім середовищем [7].

1.2 Ресурсний потенціал для організації купально-пляжного туризму

Рекреаційні ресурси можна умовно поділити на природні та культурно-історичні (соціальні та культурні). Оцінка і порівняння природних рекреаційних ресурсів в основних ландшафтно-кліматичних зонах дозволяє визначити їх придатність для організації пляжного і купального відпочинку. Це дозволяє визначити найбільш ефективний напрямок розвитку курортної мережі країни.

Особливо важливу роль у структурі рекреаційних ресурсів відіграють пляжні ресурси. Понад 55% мандрівників у всьому світі так чи інакше перебувають біля води під час відпочинку та відновлення.

Райони, що спеціалізуються на морському та прибережному туризмі, часто відповідають трьом основним умовам:

1. Унікальне розташування: розташоване на перетині багатьох різних природних середовищ, особливо в місцях перетину гір і моря, формує унікальну культурну атмосферу;

2. Більш комфортна зона: зона з оптимальними показниками, такими як тривалість без морозного періоду від 180 до 240 днів, купальний сезон триває більше 90 днів, сонячне опромінювання до 300 днів на рік, середній атмосферний тиск становить близько 760 мм рт. ст., а відносна вологість повітря коливається від 40 до 60%;

3. Розвинена розважальна інфраструктура: орієнтується на розважальний туризм і має високорозвинену інфраструктуру, включаючи санаторії, пансіонати, готелі, яхт-клуби, казино та інші розважальні заклади.

Ці умови особливо характерні для прибережних і острівних територій, що межують або розташовані в країнах з багатою культурною спадщиною.

У світі є три основні регіони, що спеціалізуються на пляжному відпочинку:

1. Середземномор'я: цей регіон є абсолютним лідером із 100 мільйонами відвідувачів на рік. Розташоване вздовж узбережжя країн з багатою історією та культурною спадщиною. Середземне море приваблює туристів своїми чудовими пляжами та культурними пам'ятками;

2. Карибський басейн: цей регіон є другим за величиною з 20 мільйонами відвідувачів. Карибські острови славляться своїми білосніжними пляжами, теплим кліматом і розкішними курортами, які приваблюють туристів;

3. Великі Зондські острови (Індонезія) : ця територія є третьою за величиною з більш ніж 10 мільйонами відвідувачів. Індонезія, особливо Зондські острови, відома своєю природною красою, екзотичними пляжами та унікальним культурним досвідом, який приваблює туристів з усього світу [15].

Розвиток морського і пляжного туризму багато в чому визначається комфортністю погодно-кліматичних умов і, відповідно, сезонністю дозвілля.

Виділяють три основних типи погодно-кліматичних умов:

1. Комфортність: оптимальні умови для відпочинку, характеризуються приємним температурним режимом та інші фактори, що створюють комфорт гостя туризму;

2. Сезонні зручності: вказують на наявність оптимальних умов лише в певний період року. Наприклад, літні місяці можуть бути комфортними, а весна і осінь менш привабливими для відпочинку;

3. Некомфортні: умови, які можуть спричинити незручності для мандрівників, наприклад, через високі температури, проливний дощ або інші несприятливі погодні умови.

Ця сезонність призводить до формування високих і низьких сезонів у зонах розваг. Однак туристичні компанії можуть зосередити свої зусилля на розвитку різних напрямків, наприклад цілорічних напрямків або країн Південної півкулі,

допомагаючи зменшити вплив сезонності та збереження попиту на цілорічні туристичні послуги.

Пляжний туризм є важливою та прибутковою галуззю для острівних країн і територій, таких як Кіпр, Гаваї, Куба, Бермудські острови, Мальдіви та інші. Організація пляжного та купального дозвілля відбувається на різних природних та штучних водоймах, таких як моря, озера, річки, ставки та повних кар'єрах.

Оцінка ресурсів пляжу враховує різні фактори:

1. Літологічний склад і структура пляжу: різні типи пляжів визначаються їх геологічним складом, наприклад, карбонатно-кварцові, черепашикові, кварцова-вапнякові, залізисто-черепашкові, ракушняк, гравійно-піщаний, піщано-гравійний, піщаний та ін.;

2. Ширина пляжної смуги: може суттєво коливатися від 1 до 160 метрів;

3. Середня висота пляжу: це важливий параметр, який впливає на структуру та ерозію пляжу.

4. Середня ширина акваторії до ізобати становить 1,5 метра: глибина води біля берега відіграє роль у створенні сприятливих умов для плавання;

5. Швидкість течії: для берега річки, цей фактор важливий для безпеки та комфорту відвідувачів;

6. Штормова активність: враховує можливість штормів та їх наслідки для пляжної інфраструктури та безпеки туристів;

7. Рівень пляжних зручностей: включає наявність необхідної інфраструктури, такої як шезлонги, парасольки, душові та інші зручності для туристів [20].

Система класифікації пляжів, затверджена в 2006 році, базується на міжнародній класифікації прибережних зон і визначається вимогами досягнення трьох різних класів якості.

1. Пляжі 1 категорії (відзначені блакитним прапором): - надання повних послуг; - зі столом і подушкою для розкладних стільців; - немає вуличних торговців їжею.

2. Пляжі другого типу (позначено зеленим): - повний перелік послуг першого типу; - парасольки та розкладні крісла в наявності; - забезпечує пункти харчування та обідні зони для дітей.

3. Пляжі третьої категорії (позначені жовтим прапором): - надає обов'язкові послуги, такі як туалети, душові, кабінки для переодягання; - має аварійно-рятувальні та фельдшерсько-рятувальні служби; - є довідкова стійка.

Ці пункти допомагають забезпечити якість та безпеку рекреаційної діяльності на пляжі, а також визначають рівень інфраструктури та обслуговування туристів [11].

Прапори - це спеціальні знаки на пляжах, які привертають увагу туристів. Загальна система класифікації дає можливість туристам оцінити якість морських розваг. Видача прапора триває п'ять років і щороку експерти проводять випробування для підтвердження типу пляжів. Атмосфера, чистота пляжу та берегової лінії оцінюється високо. Кількість пляжів, що відповідають міжнародним стандартам, постійно збільшується. У сучасних умовах складно отримати оцінку якості, оскільки щороку з'являється багато нових пляжів, які конкурують між собою [29].

Наприклад, в Європі висока якість пляжів підтверджується видачею синього прапора. Щороку міжнародний комітет присуджує це звання 10 портам і пляжам, які відповідають приблизно 30 444 екологічним стандартам, включаючи чистоту води. Крім синього прапора, на пляжах також використовуються прапори інших кольорів. Червоний прапорець сигналізує про небезпеку і забороняє заходити у воду. Жовтий прапор вказує на те, що вода спокійна та безпечна для купання, але можуть бути вжиті заходи для підтримки чистоти (наприклад, цвітіння водоростей). Зелений прапор позначає безпечні умови для купання. Блакитні прапори вказують на вищі класи пляжу. Комітет перевіряє та контролює різні аспекти, від наявності туалетів і відсутності стічних вод до ідеальної якості води та безпеки туристів. Іспанія має найбільшу кількість «синіх прапорів» серед країн Північної півкулі та серед 36

країн Європи, у Південній Африці, Північній Америці, Тихоокеанському регіоні та країнах Карибського басейну можуть похвалитися ідеальними пляжами [10].

Пляжі дуже різноманітні, і їх можна розділити на багато різних типів, кожен тип має свої особливості:

1. Піщаний пляж: має білий або чорний пісок. Чорний пісок зазвичай походить від вулканічної діяльності;
2. Піщано-гальковий пляж: – пляж, де гравій не повністю змитий і на піску може залишитися смуга;
3. Гальковий пляж: Поверхня цього пляжу вкрита гравієм, тут можуть бути великі або маленькі камені;
4. Пляж черепашок: рідкісний тип пляжу, поверхня якого вкрита розбитими мушлями;
5. Скелястий пляж: це місце з великою кількістю скель, і вода загалом дуже чиста;
6. Бетонні майданчики: створюються там, де береги дуже вузькі, з бетонними платформами безпосередньо на березі або на підводних опорах;
7. Терасовий пляж: утворений на крутому березі, який створює тераси або палуби, що дозволяють приймати сонячні ванни. Іноді місця для прийняття сонячних ванн вирубують у скелі у вигляді ніш [14].

Класифікація пляжів за ступенем і привабливістю їх використання, а також доступністю населення: - пляжі, що не використовуються, важкодоступні, непривабливі; - безлюдні, доступні та непривабливі пляжі; - активно використовується, помірно доступний; - пляжі, які активно використовуються, доступні, придатні для відпочинку ; - помірно використовуваний, доступний, непривабливий; - пляжі досить багатолюдні, легкодоступні та непривабливі; - невикористовувані, малодоступні та малопривабливі пляжі; - сфера дії на території підприємств, військових частин, різних організацій та структурних підрозділів.

Класифікація пляжів за характером використання людьми може включати такі типи:

1. Довгострокові само організовані пляжні спільноти: групи людей, які використовують певний пляж, систематично утримуваний протягом тривалих періодів часу;
2. Короткострокові само організовані пляжні спільноти: тимчасові групи організовуються для використання пляжу, але протягом короткого періоду часу;
3. Довгострокові пляжні спільноти, організовані підприємцями: групи, організовані підприємцями або компаніями, які управляють та обслуговують певний пляж протягом тривалого часу;
4. Короткострокові спільноти для купання, організовані урядом: пляжі управляються урядом або місцевою владою і призначені для короткострокового користування;
5. Обладнані та платні пляжі санаторно-курортних закладів: пляжі, з них пляжі спеціально обладнані для санаторно-курортних закладів, які можуть бути платними та мають підвищений рівень обслуговування;
6. Неорганізовані прибережні громади - «дикі» пляжі: пляжі використовуються без організованого управління, часто без плати та без інфраструктури;
7. Мало відвідувані пляжі або взагалі їх немає: місця на узбережжі не приваблюють велику кількість відвідувачів або залишаються повністю занедбаніми.

Ця класифікація враховує різноманітність пляжних зон і різні типи використання людьми.

Класифікація технічного гігієнічного стану пляжів:

1. Незабруднені пляжі: пляжі мають високу чистоту, без слідів сміття або забруднення;
2. Менш забруднені пляжі: пляжі можуть бути незначно забруднені, але загальний рівень чистоти залишається задовільним;
3. Пляжі з помірним рівнем сміття: пляжі з помірним рівнем сміття та забруднення;

4. Пляжі, засмічені сміттям: пляжі мають високий рівень сміття та забруднення, що може вплинути на загальний вигляд і безпеку.

Класифікація за типом отриманого сміття:

1. Принесене людьми: Сміття, принесене туристами та залишене на пляжі;
2. Море приносить: Відходи дрейфують на пляж через вплив природних процесів або океанських течій.

Класифікація за власністю:

1. Приватні: пляжі є приватними або державними, а є платними або доступними за певних умов;
2. Муніципалітет: пляжі належать і управляються органами місцевого самоврядування. Як правило, він доступний для широкої громадськості, але може стягувати плату за певні послуги чи інфраструктуру.

1.3 Фактори, що впливають на розвиток купально-пляжного туризму

Наступні умови визначають основні фактори, що сприяють успіху регіонів, що спеціалізуються на морському та пляжному туризмі.

Виділимо кожен з наступних умов:

1. Розташування на перетині багатьох різних природних середовищ: - гори - море - культурне середовище: поєднання гір, моря та навколишнього середовища різноманітна культура створює унікальний туристичний продукт. Ці території можуть забезпечити різні види відпочинку, від катання на лижах до пляжів, а також можливості для розвитку культурної спадщини.
2. Зона підвищеного комфорту: - тривалість без морозного періоду: важливо мати тривалий теплий період, щоб забезпечити можливість відпочинку в будь-який час протягом року; - тривалість купального та сонячного сезону: тривалий купальний та сонячний сезон стимулює релаксацію та відпочинок на

прибережних пляжах; - атмосферний тиск і вологість: оптимальні показники атмосферного тиску і вологості створюють комфортні умови для туристів.

3. Відпочинковий туризм і розвинена інфраструктура: - санаторії, пансіонати, готелі, яхт-клуби, казино: розвинена інфраструктура та розважальні об'єкти надають багато видів розваг і задовольняють потреби туристів.

Ці умови сприяють підвищенню привабливості регіону для туристів, які шукають якісного та різноманітного пляжного та морського відпочинку [9].

Так, прибережні території та острови, розташовані в межах зони, загалом мають усі умови, які роблять їх привабливими для прибережного туризму. Пляжні зони, які поєднують гори, море та культурне середовище, можуть створити унікальну курортну атмосферу.

Що стосується класифікації пляжів та їх комфортності, то фактичний стан пляжів, чистота та інфраструктура відіграють важливу роль у формуванні позитивного іміджу курорту чи території. Взаємодія туриста з навколишнім середовищем, комфортність пляжу, наявність необхідних послуг та інші фактори визначають задоволення від відпочинку.

Клубні готелі з системою «All Inclusive» та розважальними програмами завоювали величезну популярність серед туристів, оскільки пропонують усе необхідне для комфортного та вишуканого відпочинку, не турбуючись про безліч проблем. Відстань від моря, особливо у випадку готелів, що належать до різних ліній (1, 2, 3 лінії), є одним із критеріїв відбору багатьох туристів, які хочуть легкого доступу до пляжу та розваг на морі.

Характеристика організації морського туризму:

1. Розвинена туристична інфраструктура: - готелі, мотелі з багатьма різними рівнями зручностей; - оренда гостьових будинків, квартир, вілл; - туристичне агентство та інформаційний центр; - наявність послуг доставки та транспортування.

2. Наявність рекреаційних ресурсів: - привабливі пляжі та вихід до водойм (моря, океани, річки, озера); - сприятливий і сонячний клімат; - різноманітний ландшафт для активного відпочинку.

3. Додаткові послуги: кухня: - ресторани, бари, кафе з різноманітною кухнею; - обслуговування на пляжі та на розважальних заходах.
4. Спортивні споруди: - Басейни, аквапарки; - Тренажерний зал, тенісний корт, поле для гольфу та волейбольний майданчик.
5. Розваги для дітей: - ігрова зона, басейн для дітей; - спеціально організовані дитячі розважальні програми.
6. Розважальна програма: - денна та вечірня розважальна програма для дорослих; - різні ігри, конкурси.
7. Індустрія розваг: - нічні клуби, казино для вечірніх розваг.
8. Прокат: - прокат автомобілів, велосипедів, спортивного інвентарю; - прокат човнів для активного відпочинку на воді.

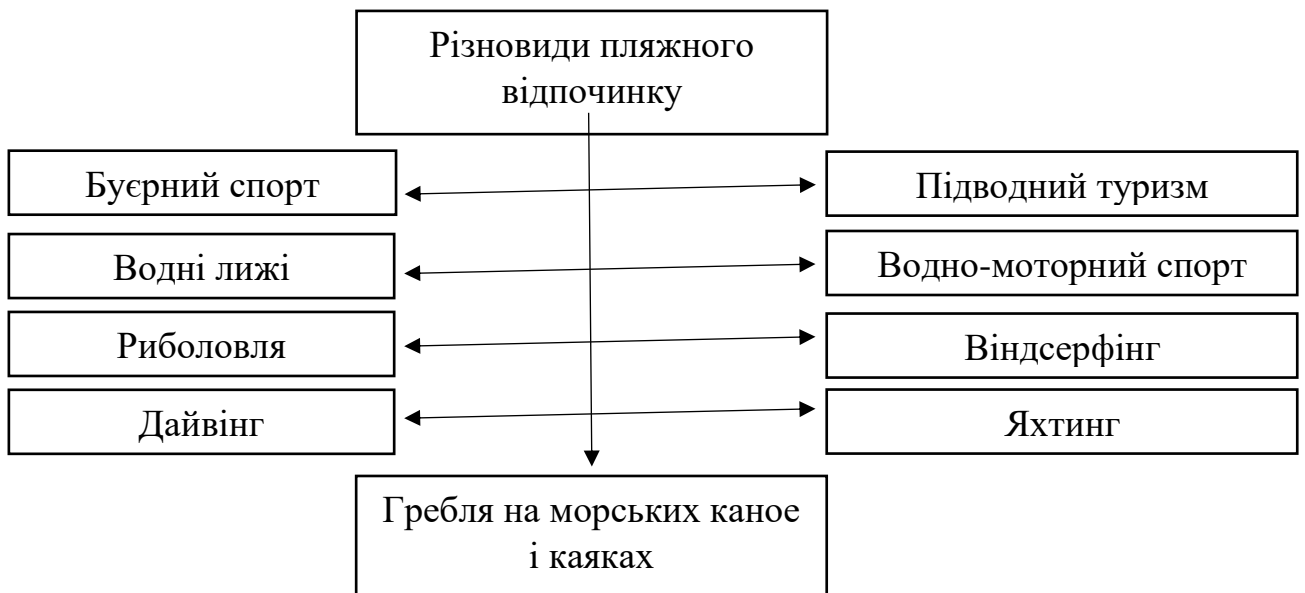

Рисунок 1.1 – Різновиди пляжного відпочинку [16]

Веслування на каное та морських каяках — це, по суті, веслування на човнах, таких як байдарки та каное, призначені для використання в морських умовах. Ця діяльність може включати прибережні подорожі, експедиції, перегони або просто плавання для розваги та фізичних вправ. Веслярі використовують весла, щоб рухати свої човни по водних шляхах у змінних умовах моря [5].

Buerny Sport — це легкий човен або платформа, оснащена спеціальними металевими полозами, призначеними для ковзання по льоду. Основна ідея полягає в тому, щоб керувати щогловим човном або платформою з вітрилами, використовуючи принципи керування, подібні до принципів яхти .

Буерний спорт - це захоплюючий вид діяльності, що вимагає від спортсменів особливих навичок і досвіду. Щоб керувати вітрилом і керувати лижами, потрібні відчуття рівноваги, точність і швидкість. Цей вид спорту може бути особливо веселим і складним, особливо коли граєш на швидкому гладкому льоду [16].

Яхтинг – це вид спорту, в якому учасники змагаються один з одним, використовуючи різноманітне обладнання, включаючи човни, кораблі, спеціальні сани для ковзання по снігу чи льоду, а також сани для змагань у пересуванні по твердій поверхні [30].

Підводний туризм, незважаючи на високу вартість спорядження, стає все більш популярним серед туристів, які хочуть спостерігати за підводним світом, займатися фотографією, підводним полюванням, колекціонувати морських мешканців, черепашки, перли тощо. Водний туризм ідентифікований особливо в тропічних країнах. Туристів приваблюють коралові рифи, такі як Великий Бар'єрний риф біля узбережжя Австралії, атоли Океанії, коралових рифів Карибського моря, узбережжя Флориди та Червоного моря. Занурення під воду з використанням водолазного спорядження називається «дайвінг». Дайвінг-центри доступні на багатьох курортах, де можна навчитися дайвінгу та орендувати відповідне спорядження.

Дайвінг поєднує в собі елементи пригод і спорту, але також спрямований на задоволення пізнавальних інтересів. Наприклад, підводний археологічний туризм популярний у країнах Середземномор'я , тому, що руїни стародавніх затоплених міст знаходяться в прибережних водах, привертаючи увагу туристів. Острови затонулих кораблів також є об'єктами інтересу для туристів, а іноді туристи навіть самі шукають або шукають скарби.

Пішохідний туризм — популярний вид відпочинку, який часто поєднує в собі різні види спортивного, оздоровчого або лікувально-курортного туризму. Прогулянкові канікули включають такі види діяльності, як прогулянки на свіжому повітрі, пікніки (туризм) і огляд визначних пам'яток. У промисловому пішохідному туризмі прогулянки можуть включати збір грибів, ягід, горіхів, квітів, лікарських рослин, морських молюсків, коралів, дорогоцінних каменів і мінералів, а також колекціонування метеликів, створення ботанічного саду та інші природні види діяльності. Останніми роками промисловий туризм став особливо популярним серед туристів, які відвідують заповідники багатьох країн. У зв'язку з цим деякі вчені висловлювали свої думки щодо визнання індустріального туризму як самостійного виду, рівноцінного лікувально-оздоровчому та спортивно-курортному туризму. Однак це можна спростувати, оскільки відвідування природних місць є не лише розважальною метою, а й господарською діяльністю, а для частини населення навіть засобом заробітку на життя. У разі організованого промислового пішохідного відпочинку обсяг збору природних ресурсів часто обмежений і в більшості випадків цей вид туризму залежить від інших форм туристичної діяльності [17].

Рибальський туризм є дуже популярною формою відпочинку, і важливо відзначити, що організація риболовлі для іноземців часто відзначається вищими екологічними стандартами. Після вилову, вимірювання та фотографування риби її зазвичай відпускають назад у водоймище. Звичайно, щоб мінімізувати можливий вплив на рибні запаси, використовуються спеціальні гачки [22].

Морський рибальський туризм передбачає вилов різноманітної риби, у тому числі великих морських видів риб, а також окремих видів, таких як акули або кити. Ці види риболовлі є не тільки формою рекреаційної та промислової діяльності, але й стають популярним видом спорту в багатьох країнах світу, включаючи рибальські змагання та навіть турніри «Чемпіон світу». Коралові рифи, такі як Великий Бар'єрний риф, острови Океанії та Карибське море, є найвідомішими та популярними місцями морської риболовлі.

Віндсерфінг, - це вид водного спорту та відпочинку з використанням спеціального спорядження. Цей складається з невеликої легкої дошки розміром від 2 до 4,7 метрів, виготовленої з плавучого матеріалу. Дошка приводиться в рух вітрилом, прикріпленим до неї за допомогою гнучкої частини, як шарнір. Цей вид відпочинку та спорту також можна назвати віндсерфінгом [3].

Водні лижі — популярний вид спорту та розваги, який передбачає пересування по воді на спеціальних лижах. У цьому типі активності учасник тримає трос (так званий «фал»), який підключено до човна або іншого водного транспорту, створюючи рух вперед.

Водно-моторний вид спорту — це вид водного спорту, який включає швидкісні перегони на спортивних і гоночних човнах, оснащених підвісними двигунами, любителі пляжу насолоджуються різними аспектами цього виду діяльності, такими як яскраве нічне життя та розваги, усамітнення і спокій, краса навколишньої природи.

Відпочинок на пляжі різноманітний і включає багато видів відпочинку та спорту, таких як веслування на каное та морських каяках, вітрильний спорт, яхтинг, дайвінг, глибоководна риболовля, віндсерфінг, катання на водних лижах, моторизовані водні види спорту, участь в аматорських перегонах на човнах, а також види спорту, які організувати різних пляжних ігор.

Важливу роль у забезпеченні комфорту під час відпочинку відіграють пляжі, які є невід'ємною частиною прибережних курортів. Для оцінки стану пляжів була введена класифікація за допомогою різнокольорових прапорців. Пляжі першої категорії позначені синім прапором, другої - зеленим і третьої - жовтим. Це дозволяє визначити, наскільки пляж відповідає високим стандартам екології, чистоти води, безпеки та іншим параметрам, що впливають на якість відпочинку.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ТУРИЗМУ В БОЛГАРІЇ

2.1 Аналіз сучасного стану купально-пляжного туризму в Болгарії

Пандемія коронавірусу COVID-19 стала майже фатальною для туризму в багатьох країнах світу. Деякі країни постраждали більше, інші менше, але всі зазнали значних втрат у кількості туристів та доходах від туризму, що призвело до падіння їх позицій у світовому рейтингу. Болгарія не стала винятком. Перший випадок коронавірусу в Болгарії був зафіксований 8 березня 2020 року в місті Плевен. Вже 13 березня уряд оголосив надзвичайну ситуацію, яку планували запровадити на один місяць, але через швидке поширення вірусу її постійно продовжували. На сьогодні в Болгарії зафіксовано близько 400 тисяч підтверджених випадків хвороби, з яких близько 330 тисяч вилікувалися. Це становить 0,27% від загальної кількості випадків у світі, де на сьогодні виявлено 148 мільйонів випадків коронавірусу, з яких 85,7 мільйона одужали.

Влітку 2020 року, з 1 червня, Болгарія відкрила кордони для 29 країн, мешканці яких могли подорожувати без обов'язкового 14-денного карантину. Серед цих країн були Австрія, Нідерланди, Німеччина, Польща, Греція, Данія, Румунія, Естонія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Кіпр, Франція, Латвія, Хорватія, Литва, Чехія, Люксембург, Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн, Швейцарія, Сан-Марино, Андорра, Монако, Ватикан, Сербія та Північна Македонія. Цей список варіювався відповідно до епідеміологічної ситуації у світі. Згодом, протягом першого місяця літа 2020 року, Болгарія відкрила кордони і для інших країн Євросоюзу, але з обов'язковим 14-денним карантинном, що було незручно для подорожуючих, оскільки вони не готові витратити додаткові два тижні на карантин.

Попри такі заходи, Болгарія зазнала значних втрат у період пандемії. У 2020 році кількість іноземних туристів на болгарському узбережжі скоротилася

приблизно на 80%. Власники готелів, ресторанів та інших закладів, пов'язаних з туристичною індустрією, були змушені скорочувати штат працівників, а деякі навіть закривати свої заклади. Наприкінці літа 2020 року до Болгарії прибуло 300 чартерних рейсів, тоді як у попередні роки ця кількість сягала 10 тисяч рейсів за літо. Влітку 2020 року найбільше туристів до Болгарії прибуло з Польщі та Німеччини.

Щодо 2021 року, Болгарія офіційно оголосила про відкриття туристичного сезону з 1 травня. Міністерство охорони здоров'я ухвалило рішення про запровадження "зеленого коридору". Міністр охорони здоров'я Болгарії Костадин Ангелов зазначив, що для туристів, які бажають відвідати Болгарію, буде створено "зелений коридор", узгоджений та підтверджений Єврокомісією. Програма Digital Green Pass, або "електронний зелений пропуск", передбачає три варіанти для туристів:

- 1) вакцинація;
- 2) наявність документа, що підтверджує наявність антитіл у подорожуючого;
- 3) наявність негативного ПЛР-тесту.

З огляду на все це, можна зробити висновок, що туристичний сезон у Болгарії 2021 року обіцяє бути успішним. У сучасних умовах пандемії люди втомилися і виснажені, багато хто шукає можливості виїхати за кордон, як тільки відкриваються кордони і дозволяється в'їзд без 14-денної самоізоляції, а Болгарія входить до цього списку. Важливо також врахувати, що в Болгарії хороше співвідношення ціни і якості послуг, ціни відносно невеликі, можна знайти варіанти на будь-який бюджет і отримати гарний сервіс, відпочити на морі та поєднати цей відпочинок з іншими видами туризму, такими як гастрономічний і культурно-пізнавальний туризм.

Через карантинні обмеження вартість як на путівки загалом, так і на окремі послуги, значно знизилася через ризики та низький рівень продажів на туристичному ринку. В інтернеті можна знайти багато пропозицій та реклами турів за низькими цінами за системою "все включено". Часто зустрічаються

пропозиції "раннього бронювання", що дозволяють придбати подорож наперед за зниженою ціною. Туристичні агенції також пропонують багато "гарячих" путівок з низькою ціною і терміновим вильотом. Це дозволяє туристичним агенціям швидше продати наявний туристичний продукт, а туристам — швидко вирушити у подорож. Проте, усе це пов'язано з певними ризиками зміни карантинних обмежень, правил перетину кордонів та перебування іноземців на території іншої країни, що також актуально для Болгарії.

За останні три роки кількість туристів в Болгарії показала значні коливання. У 2021 році кількість туристів склала 652 особи, що є найвищим показником серед наданих років. Однак у 2022 році спостерігався різкий спад до 111 осіб, що було пов'язано з повномасштабним вторгненням. У 2023 році кількість туристів значно зросла і склала 803 особи, що перевищує навіть показник 2021 року. Цей ріст може бути пов'язаний зі знаменним відновленням туристичної активності після послаблення обмежень і вакцинаційних програм у багатьох країнах. Прогнозування на майбутнє вказує на стабілізацію або подальше зростання попиту на туристичні послуги в Болгарії, якщо ситуація з пандемією продовжить поліпшуватися і економічна активність буде відновлюватися.

Болгарія славиться своїми курортами, які надають чудові можливості для відпочинку та оздоровлення дітей і підлітків. Курорти, такі як Сонячний Берег, Золоті Піски, Албена, Несебр та Святий Влас, мають сучасну інфраструктуру, яка дозволяє організовувати різноманітні табори та групові поїздки для молоді. Розглянемо ці курорти, які заслужено користуються популярністю серед туристів з різних куточків світу:

1. Сонячний Берег – це найбільший і найвідоміший курорт на болгарському узбережжі Чорного моря, розташований приблизно за 35 км на північ від Бургаса. Курорт пропонує ідеальні умови для активного відпочинку та розваг завдяки своїй розвиненій інфраструктурі. Пляжі Сонячного Берега простягаються на 8 км з м'яким золотистим піском і пологим входом у море, що робить його безпечним для дітей. Узбережжя добре забезпечене парасольками,

лежаками і пропонує різноманітні водні атракціони: віндсерфінг, парасейлінг, водні лижі, катання на банані та інші. Сонячний Берег славиться своїм насиченим нічним життям. Тут розташовані численні нічні клуби, бари та дискотеки, які працюють до ранку. Відомі клуби, такі як Сасао Beach, притягують відомих діджеїв і музикантів з усього світу. На курорті можна знайти готелі по будь-якому смаку і бюджету: від розкішних п'ятизіркових комплексів до бюджетних апартаментів і гостьових будинків. Ресторани Сонячного Берега пропонують багату кухню, де можна скуштувати як традиційні болгарські страви, так і інтернаціональні делікатеси.

2. Золоті Піски розташовані на північ від Варни і вважаються одними з найкрасивіших курортів Болгарії. Пляжі Золотих Пісків вкриті дрібним золотистим піском і простягаються на 3,5 км. Море тут чисте, а навколишні ліси забезпечують приємну прохолоду у спекотні дні. Курорт оточений національним парком, що робить його ідеальним місцем для екологічного туризму. На Золотих Пісках є широкий вибір розваг: аквапарки, спортивні майданчики, міні-гольф, тенісні корти та багато іншого. Тут також пропонуються різноманітні екскурсії, включаючи прогулянки на катері, відвідування монастирів і природних заповідників. Курорт відомий своїми сучасними готелями, багато з яких мають власні спа-центри та басейни. Ресторани Золотих Пісків пропонують різноманітні страви, від болгарської національної кухні до морепродуктів та міжнародних делікатесів.

3. Албена – це один із найзеленіших курортів Болгарії, розташований на північ від Варни, відомий своїми широкими пляжами, чистою водою і великою зеленою територією. Пляжі Албени простягаються на 5 км і відомі своєю чистотою і безпекою. Пологий вхід у море і відсутність великих хвиль роблять курорт ідеальним для сімей з дітьми. Навколишні лісові масиви додають свіжості і прохолоди. Албена пропонує безліч розваг для всієї родини: аквапарки, дитячі майданчики, спортивні клуби, тенісні корти, верхову їзду та багато іншого. Курорт також відомий своїми спа-центрами, де можна пройти курси лікувальних процедур. Готелі Албени різняться від бюджетних до розкішних п'ятизіркових

комплексів, багато з яких розташовані на першій лінії пляжу. У ресторанах можна скуштувати як болгарські, так і міжнародні страви. Великий вибір закладів забезпечить кожному гостю можливість знайти щось на свій смак.

4. Несебр – це не тільки популярний курорт, але й історичне місто, внесене до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Розташований на маленькому півострові, Несебр поєднує пляжний відпочинок із зануренням у багату історію і культуру Болгарії. Несебр має кілька піщаних пляжів, де можна насолодитися сонцем і морем. Пляжі добре обладнані і пропонують різноманітні водні розваги. Стара частина Несебра – це справжній музей під відкритим небом із безліччю старовинних церков, вузьких вуличок і традиційних будівель. Прогулянка старовинними вуличками дозволяє зануритися в атмосферу давніх часів і відчувати дух історії. Готелі в Несебрі пропонують різні варіанти розміщення: від сучасних комплексів до маленьких сімейних готелів. Ресторани міста відомі своєю автентичною болгарською кухнею, де можна скуштувати свіжі морепродукти і місцеві делікатеси.

5. Святий Влас – це сучасний курорт, розташований за кілька кілометрів від Сонячного Берега, відомий своїми яхтовими маринами і високим рівнем сервісу, що робить його привабливим місцем для туристів, які шукають розкішний відпочинок. Пляжі Святого Власа складаються з дрібного піску і мають пологий вхід у море, а курорт оточений пагорбами, що забезпечує красиві панорамні види і свіжий морський бриз. Головною особливістю Святого Власа є його марина – найбільша в Болгарії, де швартуються розкішні яхти і часто проводяться яхтові регати та фестивалі. Крім того, курорт пропонує спа-центри, спортивні майданчики, водні атракціони та різноманітні екскурсії. Святий Влас відомий своїми елітними готелями і апартаментами, багато з яких мають вид на море і власні басейни. Ресторани пропонують вишукану кухню з морепродуктами, болгарськими стравами та інтернаціональними делікатесами. Ці курорти Болгарії відрізняються своїми унікальними особливостями, що робить кожен з них привабливим для різних категорій туристів. Незалежно від

того, чи шукаєте ви активний відпочинок, сімейні розваги або спокійне місце для релаксації, Болгарія має що запропонувати.

2.2 Характеристика діяльності туристичної агенції «Мокка»

Підприємство, яке розглядається в даній роботі – це приватне туристичне підприємство ТА «МОККА», де директор Михайлюк Є.В.

Туристична агенція знаходиться в центрі міста Старокостянтинів, за адресою: Україна, м.Старокостянтинів, вул. Острозького, 10 (центр, готель "Случ" 2-поверх кабінет №5.

Рисунок 1 – Логотип туристичного підприємства ТА «МОККА»

Графік роботи наведений у таблиці 2.1

Таблиця 2.1 – Графік роботи підприємства

Пн	09:00 – 18:00
Вт	09:00 – 18:00
Ср	09:00 – 18:00
Чт	09:00 – 18:00
Пт	09:00 – 18:00
Сб	09:00 – 16:00
Нд	Закрито

Туристичне агентство «МОККА» з Хмельницького, що працює з 2000 року, спеціалізується на морському та гірськолижному відпочинку як в Україні, так і за кордоном. Вони пропонують тури без націнки, а також мають офіси в Хмельницькому, Старокостянтиніві та Красилові, де ціни на тури можуть бути нижче на 5-10%. «МОККА» відома своїм багатoproфільним підходом до туризму, включаючи організацію подорожей до різних країн Європи, Азії, Америки, Африки, а також надання освітніх послуг за кордоном, спеціалізовані тури та послуги прийому іноземних туристів в Україні.

Також важливим фактором є комунікаційна політика. Структура та динаміка витрат туристичного агентства «Мокка» за елементами витрат за період 2021-2022 рр. тис. грн. (Таблиця 2.2)

Таблиця 2.2 – Структура та динаміка витрат туристичного агентства «Мокка» за елементами витрат

№	Показники	Рік				Відхилення	
		2021		2022		абсолютне,+/-	відносне, %
		Сума, тис.грн.	Частка, %	Сума, тис.грн.	Частка, %		
1	Матеріальні витрати	1 235	80,14	1 437	82,26	202,00	116,36
2	Витрати на оплату праці	88	5,71	97	5,55	9,00	110,23
3	Відрахування на соціальні заходи	35	2,27	39	2,23	4,00	111,43
4	Амортизація	48	3,11	54	3,09	6,00	112,50
5	Інші витрати	135	8,76	120	6,87	-15,00	88,89
6	Всього витрат	1541	100	1747	100,00	206,00	113,37

За 2021 і 2022 роки витрати ТА "МОККА" зросли на 206 тис. грн або на 13,37%, досягнувши 1747 тис. грн у 2022 році. Найбільше збільшення відбулося в матеріальних витратах, які зросли на 202 тис. грн або на 16,36% і становлять

основну частку витрат підприємства. Інші витрати зменшилися на 15 тис. грн або на 11,11%. Це свідчить про зміни у структурі витрат і можливу необхідність оптимізації витрат для підвищення ефективності управління ресурсами.

Для аналізу ефективності туристичної діяльності пропонується розглянути SWOT-аналіз підприємства «МОККА».

Таблиця 2.3 – SWOT-аналіз туристичного підприємства «МОККА»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Досвід роботи надає впевненості в управлінні негативними ситуаціями. 2. Надійність серед постійних та притік нових клієнтів забезпечує стабільний зріст прибутку. 3. Співпраця з різними контрагентами сприяє вдосконаленню туристичних продуктів. 4. Висока якість обслуговування та гнучка ціноутворення задовольняють потреби клієнтів. 5. Навички успішної конкурентної боротьби дозволяють впевнено протистояти конкурентам. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестверджена стратегія та невизначені цінові політики. 2. Застаріла репутація компанії. 3. Низька активність у маркетингових процесах.
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення цільової аудиторії. 2. Нові міжнародні партнерські відносини. 3. Розробка стратегії для розвитку підприємства. 4. Залучення місцевих спонсорів для розширення внутрішнього туризму. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інфляція, міжнародний платіжний баланс та економічна криза - загрози для підприємства. 2. Нестабільність на ринку - небезпека для тур агенства. 3. Недостатня фінансова підтримка - ускладнення для підприємства.

Під час SWOT-аналізу виявлені переваги та недоліки, а також потенційні ризики та можливості, які характеризують туристичне агентство "МОККА".

ТА «МОККА» надає різні види послуг для різних сегментів населення.

Розглянемо статистику про туристичну діяльність з реалізації туристичних пакетів та туристичних послуг за 2021-2023 роки. (таблиця 2.4)

Таблиця 2.4 - Кількість туристичних путівок (ваучерів) та туристів туристичної агенції «Мокка» за 2021–2023 рр.

Показник	Дані по роках			Темпи зростання (падіння), %	
	2021	2022	2023	22/21	23/22
Кількість туристичних путівок (ваучерів), одиниць	184	37	216	-79,8	483,7
Кількість туристів, осіб	652	111	803	-82,9	623,4
Кількість туро-днів за реалізованими путівками, днів	1656	316	1964	-80,9	521,5

Отже, аналізуючи дані таблиці за 2021-2023 роки, можна зробити наступні висновки: кількість туристичних путівок (ваучерів) значно знизилася на 79,8% у 2022 році, але різко зросла на 483,7% у 2023 році; кількість туристів зменшилася на 82,9% у 2022 році, але зросла на 623,4% у 2023 році; кількість туро-днів за реалізованими путівками знизилася на 80,9% у 2022 році, але зросла на 521,5% у 2023 році.

2.3. Оцінка туристичних продуктів купально-пляжного туризму в Болгарії туристичної агенції «Мокка»

ТА "Мокка" має досить широкий асортимент пропозиції турів купально-пляжного туризму до Болгарії.

Таблиця 2.10 – Аналіз турів ТА "Мокка" курорту Сонячний беріг

Заклад розміщення	Кількість днів	Ціна на двох осіб
Izola Paradise Hotel 4*	5 ночей	26 468 грн
Кароліна 4*	5 ночей	26 543 грн
Bavaro Hotel 4*	5 ночей	28 342 грн

Kuban Resort & Aquapark 4*	6 ночей	33 348 грн
Trakia Hotel 3*	5 ночей	27 143 грн
Admiral Plaza 4*	5 ночей	26 960 грн
Mena Palace Hotel 4*	5 ночей	27 454 грн
Ivana Palace 4*	6 ночей	31 671 грн
Grand Hotel Sunny Beach 4*	5 ночей	35 267 грн
Lion Hotel 4*	5 ночей	27 265 грн
Pmg Royal Sun Apartments 4*	7 ночей	44 915 грн

З таблиці видно, що вартість туристичних пакетів залежить від кількості ночей і рівня готелю. Найбільш дорогі пропозиції включають Kuban Resort & Aquapark і Grand Hotel Sunny Beach, які відповідно коштують 33 348 грн і 35 267 грн за шестиденний та п'ятиденний тур. Найбільш доступними є Izola Paradise Hotel і Karolina, що коштують відповідно 26 468 грн і 26 543 грн за п'ятиденний відпочинок. Також варто відзначити, що Pmg Royal Sun Apartments пропонує семиденний тур за 44 915 грн, що є найдорожчою пропозицією у таблиці, ймовірно, через тривалість перебування та умови проживання. Вибір готелю залежить від бажаного бюджету, тривалості подорожі і побажань щодо умов проживання, що робить таблицю корисною для вибору оптимального варіанту відпочинку.

Для більш чіткого аналізу порівняймо тури 2023 року у найпопулярніший напрямок туристичних фірм «МОККА» та «TRG» у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Порівняльна характеристика турів тур агенства «МОККА» та «TRG»

Турагенство	«МОККА»	«TRG»
Країна	Болгарія	Болгарія
Регіон	Золоті піски	Золоті піски
Кількість днів	7 днів	7 днів
Ціна	244 €	455 €
Послуги розміщення	Shipka Golden Sands 4*	Apolo Golden Sends 4*

Послуги харчування	All-inclusive	All-inclusive
Послуги страхування	Присутні	Присутні

Аналізуючи дані, можна зробити висновок, що обидва тури є конкурентоспроможними. Тому ТА «МОККА» необхідно активізувати свою діяльність щодо підвищення якості туристичних послуг, аби зберегти позицію на ринку туристичних послуг.

Туристичне агентство «МОККА» займає вагоме місце на ринку туристичних послуг і тісно співпрацює з іноземними фірмами. Разом з іноземними партнерами, підприємство надає своїм клієнтам відпочинок, який супроводжується наданням високоякісного сервісного обслуговування.

Для аналізу маркетингової діяльності туристичного агентства «МОККА» важливим напрямком є аналіз її збутової політики. Оскільки туристичне агентство «МОККА» може самостійно здійснювати продаж власного туристичного продукту, а також самостійно контролювати власну діяльність, в основі системи просування туристичних послуг даного підприємства лежить прямий канал збуту. До переваг прямого каналу збуту належить те, що збутовий персонал підприємства займається реалізацією виключно послуг даного підприємства, а тому володіє найбільш повною, своєчасною та достовірною інформацією. Окрім цього, кваліфіковані фахівці фірми можуть забезпечити експертну консультацію і допомогу у будь-який час на високому рівні.

РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУПАЛЬНО-ПЛЯЖНОГО ВІДПОЧИНКУ В БОЛГАРІЇ

3.1 Розробка туру «Болгарські пляжі: мрія наяву» купально-пляжного відпочинку в Болгарії для ТА «Мокка»

Подолання кризи туристичної сфери, спричиненої пандемією COVID-19, вимагає нових підходів до організації відпочинку в країні та розробки сучасних туристичних продуктів, які будуть затребувані серед туристів після тривалої відсутності можливостей для подорожей. З цією метою пропонуємо тур «Болгарські пляжі: мрія наяву», що поєднує елементи подієвого, гастрономічного, культурно-пізнавального та пляжного туризму.

Тур є основною складовою туристичного продукту, являє собою програму, що реалізує мету перебування людини поза межами місця постійного проживання, складену з урахуванням індивідуальних побажань, та комплекс заходів для реалізації цієї програми. Методика розробки туру включає такі етапи: вибір пунктів маршруту, їх ієрархія, визначення початку та завершення маршруту, розробка схеми маршруту та його програмного забезпечення, розрахунок вартості туру. Програмне забезпечення туру – це перелік щоденних заходів, призначених для реалізації мети подорожі.

Тур «Болгарські пляжі: мрія наяву» включає дегустацію місцевих вин та страв національної кухні Болгарії, відвідування фестивалю троянд та пляжний відпочинок на курортах Сонячного берега.

Таблиця 3.1 - Технологічна карта туру «Стежками болгарської культури»

Вид маршруту	Круговий
Протяжність маршруту	~883 км
Тривалість подорожі	10 діб
Число туристичних груп	1 група

Число туристів в групі	10 туристів
Початок обслуговування групи	1 червня
Кінець обслуговування групи	10 червня
Вартість туру	~17508,24 грн (може змінюватися)

Програма туру «Болгарські пляжі: мрія наяву» розрахована на 9 днів, з рекомендованим періодом проведення з 1 по 10 червня.

Пересування за маршрутом представлено на рис.3.1.

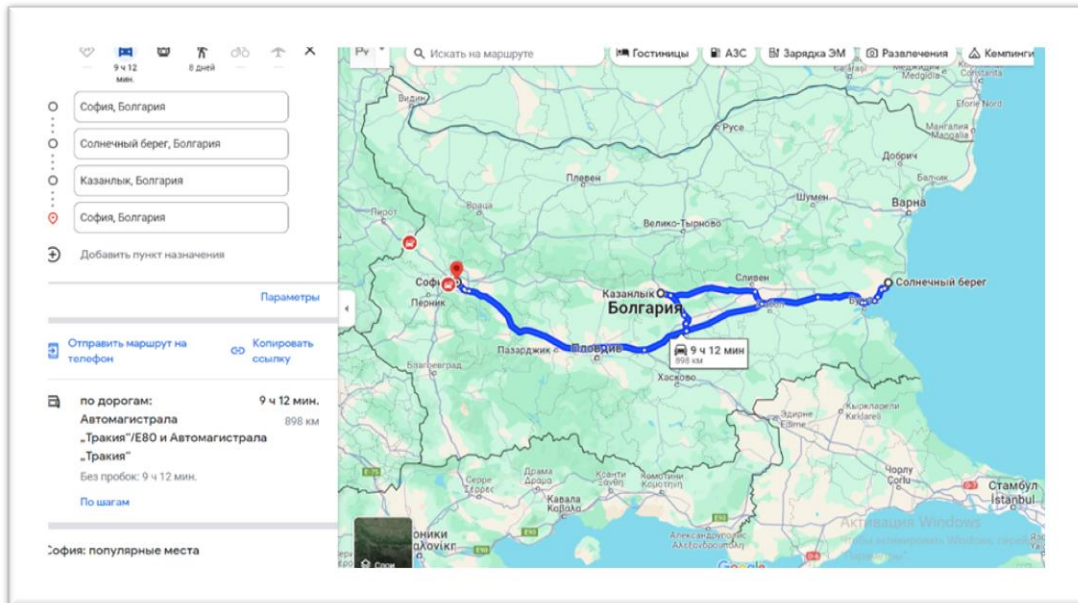

Рисунок 3.1 - Маршрут туру «Болгарські пляжі: мрія наяву»

День 1. Програма розпочнеться з переїзду з Хмельницького до Бухаресту, столиці Румунії, звідти літаком у Софію, столиця Болгарії. Після прибуття на туристів чекає трансфер до курорту Сонячний берег, де відбудеться перша частина їх захоплюючої подорожі (428 км, приблизно 4,5 години). Поселення у готелі Hrizantema Hotel & Casino 4*, який пропонує ресторан, басейн, бари та приватний пляж, що включено у вартість проживання. Сніданок включений, а за окрему плату можна обрати повний пансіон. Вечір буде вільним для відпочинку після перельоту і переїзду.

День 2. Після сніданку у готелі туристи матимуть вільний час для відпочинку на пляжі. Увечері заплановано знайомство з болгарською гастрономією в ресторані «Ханська Шатра», який розташований на пагорбі з

чудовим панорамним видом і пропонує розважальну програму та дегустацію національних страв.

День 3. Сніданок у готелі. Цей день присвячений відвідуванню аквапарку «Action», одного з найбільших у Болгарії, з різноманітними водяними гірками, барами та закусочними. Після аквапарку туристи матимуть вільний час для відпочинку на пляжі або прогулянок по місту.

День 4. Сніданок у готелі. Після цього заплановано екскурсію до м. Бяла, з відвідуванням шато Поліхронофф та шато Медово – двох найбільших і найвідоміших виноробень регіону. В програмі дегустація болгарських вин та обід в ресторані національної кухні. Увечері туристи матимуть вільний час.

День 5. Після сніданку трансфер до міста Казанлик для другої частини туру, присвяченої подієвим ресурсам країни (222 км, приблизно 2,5 години). Поселення у готелі Rose Hotel 4*. Після поселення буде запропонована оглядова екскурсія містом та вільний час.

Дні 6-7. Сніданок у готелі. Протягом цих двох днів туристи будуть відвідувати фестиваль троянд.

День 8. Сніданок у готелі. Після цього заплановано екскурсію до Фракійської гробниці, унікальної пам'ятки світової спадщини ЮНЕСКО. Після екскурсії туристи повернуться до готелю і матимуть вільний час.

День 9. Сніданок і виїзд з готелю. Трансфер до Софії (233 км, приблизно 3 години) і переліт до Києва прямим рейсом.

Програма обслуговування туристів за маршрутом «Болгарські пляжі: мрія наяву» представимо у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Програма обслуговування туристів за маршрутом «Болгарські пляжі: мрія наяву»

День	Місце	Програма	Транспорт
1	м. Хмельницький – м. Бухарест м. Бухарест – м. Софія	Переїзд з Хмельницького до Бухаресту, 03:00-13:00 Переліт з Бухареста у Софію, 14:00-15:15	Орендований автобус Літак

	м. Софія – м. Сонячний берег м. Сонячний берег	Трансфер до Сонячного берега, 428 км, 4.30 год Заселення в готель Hrizantema Hotel & Casino 4*, вільний час	Орендований автобус
2	м. Сонячний берег	Сніданок у готелі, відпочинок на пляжі, 14:00 – відвідування мечеті Баня-Баш, Боянська церква, Національний історичний музей Болгарії, повернення у готель	Орендований автобус
3	м. Сонячний берег	Сніданок у готелі, 11:00 – відвідування ротонда Світи Георгі, церкви Світу Софія, вільний час	Орендований автобус
4	м. Сонячний берег – м. Бяла (40 км, 40 хв) – м. Медово (55 км, 50 хв) – м. Сонячний берег (15 км, 15 хв)	Сніданок у готелі, 11:00 – зоопарк Софії, 14:00 – парк музей «Врана», 17:30 – обід у закладі національної кухні, повернення у готель	Орендований автобус
5	м. Сонячний берег – м. Казанлик (222 км, 2.30 год)	Сніданок, виїзд до м. Казанлик, поселення у готель Hotel Diamond 3*, оглядова екскурсія містом, вільний час	Орендований автобус
6	м. Казанлик	Сніданок у готелі, відвідування фестивалю троянд	Орендований автобус
7	м. Казанлик	Сніданок у готелі, відвідування фестивалю троянд	Орендований автобус
8	м. Казанлик	Сніданок у готелі, 12:00 – екскурсія до Фракійської гробниці (пам'ятка ЮНЕСКО), повернення у готель, вільний час	Орендований автобус
9	м. Казанлик – м. Софія (233 км, 3 год) – м. Київ	Ранній сніданок у готелі, 10:00 – виїзд до м. Софія, переліт до Києва, 15:35-17:25	Орендований автобус, літак

Вартість туру включає в себе переліт з багажем, трансфер, проживання у готелях визначеної категорії, організацію харчування для туристів та проведення екскурсій. Додаткові туристичні послуги оплачуються туристами самостійно. Остаточна вартість туру повинна бути розрахована з урахуванням цін на туристичні послуги після закінчення пандемії COVID-19.

Отже, тур «Болгарські пляжі: мрія наяву» націлений на відкриття культурної та національної самобутності Болгарії. Його особливістю є поєднання пасивного та активного відпочинку. Потенційними споживачами цього продукту можуть бути туристи різних вікових груп та соціального статусу, оскільки програма туру не передбачає надмірних перевантажень. Сама програма насичена цікавими екскурсіями та передбачає достатньо вільного часу для відпочинку та оздоровлення на морському узбережжі.

3.2 Розрахунок ефективності туру «Болгарські пляжі: мрія наяву»

Щоб провести розрахунок ефективності туру «Болгарські пляжі: мрія наяву», потрібно врахувати декілька основних факторів, таких як загальна вартість туру, кількість проданих турів, витрати на організацію та рекламу, а також дохід, отриманий від продажу турів.

1. Визначити вартість проживання

У даному випадку тур є груповим. Кількість чоловік у групі становить 10. Кількість днів мандрювання – 10. Вартість мешкання на одного туриста складає в різних готелях по різному. У таблиці 2.1 представлено вартість мешкання в готелі «Hrizantema Hotel & Casino 4*» по даному маршруту, що також включає сніданок. Вартість наведена із розрахунком 15 % знижкою на проживання (від 5 осіб і термін більше 2 діб).

Таблиця 3.3 – Вартість мешкання в готелі по туру «Болгарські пляжі: мрія наяву»

Місто	Назва готелю	Вартість двомісного номеру, грн
Сонячний Берег	Hrizantema Hotel & Casino	2360
Казанлик	Hotel Diamond	2233

Усі туристи будуть проживати в двомісних номерах по даному туру, тому вартість мешкання на одного туриста в межах даного туру буде складати (таблиця 3.4):

Таблиця 3.4 – Розрахунок вартості мешкання по маршруту

Місто, готель	Кількість днів	Сума з 1 особи., грн
Сонячний Берег, готель Hrizontema Hotel & Casino 4*	4	1180
Казанлик, готель Hotel Diamond 3*	5	1116,5

2. Визначити вартість харчування.

По даному маршруту тільки сніданок входить у вартість мешкання, тому інші види харчування оплачуються додатково. Тому необхідно розрахувати вартість обідів та вечерь. Середня вартість обіду та вечері в день буде складати 100грн. Усі розрахунки зведені в таблицю 3:

Таблиця 3.5 -Розрахунок вартості харчування по маршруту

Місто	Вартість харчування на добу, грн	Кількість днів	Сума з 1 чол., грн
Сонячний берег	500	4	2000
Казанлик	450	5	2250

3. Провести розрахунки витрат на проїзд.

Основними витратами на проїзд, що сплачуються додатково були:

- переїзд в обидва боки (2100 грн. x 2 = 4200 грн.);
- трансфер (зустріч, проводи) (2000 x 2 = 4000 грн.);

Усі інші перевезення зараховуються до вартості екскурсій.

Усі розрахунки витрат на проїзд зведені в таблицю 4:

Таблиця 3.6 - Розрахунки витрат на проїзд

Основні витрати	Сума з 1 особи., грн
-----------------	----------------------

Переїзд Хмельницький-Бухарест-Софія-Казанлик	4100
Трансфер (зустріч, проводи)	2000
Всього	6100

4. Визначити витрати на додаткове обслуговування по маршруту.

Екскурсійне обслуговування, вхідні квитки в музеї, анімаційні програми, відвідування інших заходів – це все відноситься до додаткових туристсько-екскурсійних послуг.

Для розрахунку вартості екскурсійного обслуговування складемо список усіх екскурсій по маршруту «Шляхами Хмельницької області» та їх вартості. Витрати на екскурсійне обслуговування зведені у таблицю 3.7.

Таблиця 3.7 – Витрати на екскурсійне обслуговування

№ п\п	Види екскурсій	Сума з 1 особи., грн
1.	відвідування мечеті Бая-Баши	650
2.	відвідування ротонда Світи Георгі	312
3.	Зоопарк Софії	89
4.	Парк-музей «Врана»	111
5.	Національний історичний музей Болгарії	222
6.	Боянська церква	222
7.	Фракійської гробниці (пам'ятка ЮНЕСКО)	безкоштовно
	Всього:	1606

Всі види витрат по маршруту «Болгарські пляжі: мрія наяву» зведені в загальну таблицю 3.8 – розрахунок собівартості туру на одного туриста.

Таблиця 3.8 - Розрахунок собівартості туру на одного туриста

№	Стаття витрат	Сума, грн
1	Проживання (сніданок)	4250
2	Додаткове харчування (обід, вечеря)	3000
3	Транспортне обслуговування	6100

4	Екскурсійне обслуговування + Вхідні квитки в музей	1606
5	Страховання	200
6	Витрати керівника	150
Разом		15306
7	Оплата комісійних тур агентам (7% від собівартості)	1071,42
Всього:		16377,42

Витрати на керівника приймаються умовно. Оплата комісійних турагентам складає 7% від вартості туру.

Ринкова ціна встановлюється з огляду на дані маркетингових досліджень, розрахунку собівартості продукту, величину постійних витрат фірми за рік, бажаний рівень прибутку на одну послугу й загальний обсяг реалізації турпродукту в плановому періоді або за рік з урахуванням сезонності. В умовах ринкової економіки потужним регулятором цін є сам ринок, де ціна визначається в результаті поєднання попиту і пропозиції. Для спрощення розрахунку ціни розробленого туру використовують метод «витрати + прибуток».

$$Ц = 16377,42 + 3275,48 = 19652,90 \text{ грн}$$

Згідно маркетингових досліджень на рік заплановано реалізацію даного туру (таблиця 3.9):

Таблиця 3.9 – Реалізація даного туру

Місяці	Кількість реалізованих турів в місяці
Січень	4
Лютий	2
Березень	3
Квітень	6
Травень	7
Червень	10
Липень	12
Серпень	13

Вересень	5
Жовтень	3
Листопад	3
Грудень	2
Разом	70

Тобто за рік планується здійснити 70 тури по 10 осіб, у цілому за рік таким чином буде продано 700 турів.

$$M_p = P_{\text{дод.од.}} \times N_{\text{тур}} = 3275,48 \times 700 = 2292836 \text{ грн.}$$

Вартість турпродукту для кінцевих споживачів визначається згідно чинного податкового законодавства України, що передбачає збільшення ціни на ставку ПДВ. Ставка ПДВ дорівнює 20%. Таким чином вартість турпродукту для споживачів складатиме 1598,58 грн.

Крім врахованих у собівартості тура прямих витрат, фірма несе й постійні витрати по організації й реалізації даного й інших турів. Сума постійних витрат на даний тур складатиме 4100 грн.

Знаючи величину річного маржинального доходу (M_p) і суму постійних витрат за рік ($V_{\text{пост}}$), визначають річний валовий прибуток ($P_{\text{вал}}$), одержуваний фірмою по даному турпродукту:

$P_{\text{вал}} = M_p - V_{\text{пост}} = 2292836 - 4100 \times 12 = 2243636$ грн. Для визначення чистого прибутку необхідно відняти із валового прибутку податок на прибуток, що в Україні до 01.01.2011 становить 25%: $P_{\text{ч}} = 2243636 - 25\% = 1682727$ грн. Оцінити економічну ефективність нового продукту можна за допомогою показників рентабельності й прибутковості продукції. Показник прибутковості розраховується по формулі:

$$P_{\text{пр}} = P_{\text{вал}} / S_{\text{пр}} \times 100 \% \quad (3)$$

Де $P_{\text{пр}}$ - прибутковість нового продукту, послуги; $P_{\text{вал}}$ - валовий прибуток компанії, одержуваний від продажів нового продукту, послуги, дол.

або грн.;

S_{np} - сума продажів нового продукту, послуги, дол. або грн

$$P_{np} = 2292836 / 1374778,8 \times 100\% = 16,63 \%$$

Коефіцієнт рентабельності розраховується по формулі:

$$P_{np} = P_{чист} / S_{np} \quad (4)$$

Де P_{np} - коефіцієнт рентабельності нового продукту, послуги по методики компаній США, %;

$P_{чист}$ - чистий прибуток компанії, одержуваний від продажу нового продукту, послуги, грн.

$$P_{np} = 1682727 / 1374778,8 \times 100\% = 12,47\%$$

Тобто, відповідно до маркетингу даного турпродукту, туроператор встановлює норму рентабельності (%) і чим вона вища, тим більша сума прибутку. Норма рентабельності коливається в широких межах (від 5% до 100 і більше) і залежить від кон'юнктури попиту та стану конкурентного середовища на ринку даного цільового сегменту.

Рентабельність використовують для оцінки діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні. Він показує, скільки підприємство має прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво і реалізацію продукції. В даному випадку підприємство має 12,47% прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво і реалізацію продукції. А коефіцієнт прибутковості – характеризує досягнутий керівництвом підприємства рівень віддачі на вкладені кошти. Він становить 16,63%.

Таким чином, рентабельність розробленого туру складає 12,47%, що є позитивною і перспективною тенденцією при впровадженні розробленого туру «Болгарські пляжі: мрія наяву».

Отже, ці заходи спрямовані на комплексне знайомство з культурним і природним надбанням Болгарії, пропонуючи учасникам широкий спектр вражень та можливостей для активного відпочинку. Кожен етап програми

включає в себе цікаві екскурсії до місцевих пам'яток і визначних місць, таких як замки і музеї, а також можливість відпочити на морському узбережжі та взяти участь у місцевих фестивалях. Подорож дозволяє туристам не лише освіжитися пляжним відпочинком, але й глибше зрозуміти культурні та історичні традиції Болгарії через дегустації місцевих страв та вин, що робить її привабливою для різних категорій відпочиваючих.

Таблиця 3.10 - Рекомендовані пропозиції щодо удосконалення діяльності ТА «Мокка» за рахунок збільшення продажів купально-пляжних турів до Болгарії

№ з/п	Назва заходу	Зміст заходу	Очікуваний результат
1	Розробка туру «Болгарські пляжі: мрія наяву» купально-пляжного відпочинку в Болгарії для ТА «Мокка»	Переїзд автобусом з Хмельницького до Бухаресту, переліт літаком до Софії, трансфер до курорту Сонячний берег	Збільшення кількості бажаючих скористатись послугами ТА «Мокка» для планування купально-пляжного відпочинку в Болгарії
2	Впровадження туру «Болгарські пляжі: мрія наяву»	Розрахунок ефективності впровадження туру показав, що коефіцієнт прибутковості – становить 16,63%, рентабельність розробленого туру складає 12,47%, що є позитивною і перспективною тенденцією при впровадженні розробленого туру «Болгарські пляжі: мрія наяву»	Збільшення продажів, та відповідно збільшення прибутку ТА «Мокка»

ВИСНОВКИ

Пляжний відпочинок насичений різноманітними видами розваг і спорту, такими як веслування на морських каное і каяках, буерний спорт, яхтинг, дайвінг, ловля великих риб, віндсерфінг, водні лижі, водно-моторний спорт, участь в аматорських регатах і проведення різноманітних пляжних ігор. Пляжі є невід'ємною частиною курортів і грають важливу роль у комфорті відпочинку. Їх стан оцінюється за допомогою класифікації з використанням різнокольорових прапорів: синій прапор відзначає пляжі першої категорії, зелений - другої, жовтий - третьої, що дозволяє оцінити якість екології, чистоту води і безпеку. Купально-пляжний туризм сприяв розвитку різних форм тимчасового проживання, таких як дачі, вілли, бунгало, будинки для таймшерів, кемпінги і наметові містечка. Це також призвело до розвитку інфраструктури з будівництва доріг, ресторанів, кафе, магазинів і інших закладів для зручності туристів. Однак деякі відпочиваючі віддають перевагу самотньому відпочинку на морі, насолоджуючись природними умовами і спокоєм.

Болгарія, розташована в південно-східній частині Європи, володіє найбільш розвиненим узбережжям на Чорноморському басейні, що забезпечує їй високий потенціал для розвитку купально-пляжного туризму. Тепле море, чисті пляжі та сприятливий клімат є ключовими чинниками, які створюють ідеальні умови для відпочинку туристів на узбережжі.

Болгарія має значну протяжність берегової лінії, яка включає численні затоки та бухти, що сприяють формуванню різноманітних курортних зон. Крім того, її унікальне географічне положення на півострові Балканському сприяє розвитку різноманітних туристичних комплексів із доступом як до моря, так і до гірських курортів.

Болгарія займає провідні позиції у сфері купально-пляжного туризму завдяки своїй високорозвиненій туристичній інфраструктурі, розгалуженій мережі готелів і ресторанів, а також багатій культурно-історичній спадщині.

Країна активно співпрацює з міжнародними організаціями та урядовими структурами для оптимізації туристичного ринку, що сприяє підвищенню її конкурентоспроможності та привабливості для міжнародних туристів.

Координація зусиль усіх зацікавлених сторін грає важливу роль у створенні сприятливого середовища для туристів та забезпеченні сталого розвитку туризму в Болгарії. Ефективне співробітництво в сфері інфраструктури, обслуговування, маркетингових стратегій та розвитку нових туристичних продуктів дозволяє країні зберігати свої лідерські позиції на міжнародному туристичному ринку.

Міжнародна співпраця та угоди між ключовими учасниками туристичної індустрії є важливими для забезпечення сталого розвитку туризму та підвищення конкурентоспроможності. Зокрема, необхідно акцентувати увагу на туризмі як пріоритетній галузі та сприяти міжвідомчій координації для ефективного впровадження стратегій.

Забезпечення безпеки туристів, розвиток інфраструктури та транспортних мереж, спрощення бюрократичних процедур, створення та запровадження продуктів і послуг, що відповідають глобальному попиту, а також швидке впровадження інноваційних технологій через Інтернет є ключовими аспектами для розвитку туристичного сектора у масштабах світового ринку.

Посилення зусиль Болгарії у стимулюванні її участі на світовому ринку туристичних послуг є необхідним для забезпечення сталого зростання та зміцнення конкурентоспроможності. Кожна країна має визначити свої унікальні можливості та потреби для розвитку туризму і прийняти ефективні заходи у цьому напрямку.

Ось кілька можливих напрямків для сприяння участі Болгарії на світовому ринку туристичних послуг:

1. Розробка та просування нових туристичних продуктів, що відповідають сучасним тенденціям і попиту.
2. Розробка та впровадження ефективних маркетингових стратегій для залучення міжнародних туристів.

3. Інвестиції в розвиток туристичної інфраструктури, включаючи готелі, транспортні засоби, ресторани та розваги.

4. Підтримка культурного обміну та розвитку туристичних програм, спрямованих на збагачення культурного досвіду туристів.

5. Звернення уваги на екологічні аспекти туризму та розробка програм для збереження природи та сталого використання ресурсів.

6. Забезпечення доступності туристичних послуг для різних категорій відпочиваючих, включаючи розробку бюджетних турів та покращення транспортних зв'язків.

7. Розвиток міжнародних партнерств та співпраця з іншими країнами та міжнародними туристичними організаціями.

Ці ініціативи сприятимуть зміцненню позицій Болгарії на світовому туристичному ринку та сприятимуть сталому розвитку галузі, забезпечуючи позитивні соціально-економічні наслідки для всіх учасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк К. Інституціональна структура регулювання та розвитку міжнародного туризму // Ринок цінних паперів України. 2017. №9-10. С.3-10.

2. Білоусова А. Ю., Миколайчук А. О. Витрати при формуванні вартості пакетного та VIP турів. Тези 73-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Том 2. (Полтава, 21 квітня – 13 травня 2021 р.). Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. С. 8-10.

3. Борисюк О.А. Суспільно-географічні аспекти управління регіоном. Часопис соціально-економічної географії: зб. наук. праць – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. – Вип.18 (1). – С.94-98.

4. Бошота Н. В. Організаційний механізм управління якістю послуг на туристичних підприємствах. Економіка та суспільство, 2018. С. 437.

5. Вдовенко Н. М., Павленко М. М. Стан та тенденції регулювання розвитку галузей морського господарства та круїзного туризму. Проблеми і перспективи економіки та управління, 2018. 3 (15). С. 55-62.

6. Величко В.В. Організація рекреаційних послуг: навч.посібник. – Харків: ХНУМГім. О.М. Бекетова, 2013. –202 с.

7. Види пляжів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://travelportal.com.ua/vidi-plyazhiv/>

8. Герасименко В. Г. Маркетингове позиціонування туристично рекреаційних територій // В. Г. Герасименко // Вісник Донецького університету. Серія В. Економіка і право: Науковий журнал. – Донецьк, Донецький національний університет, 2002. – No 2-1. – С. 186-190.

9. Герасименко В. Г. Організація надання туристичних послуг: навчальний посібник / В. Г. Герасименко, С. С. Галасюк. – Одеса: Атлант, 2014. – 242 с.73

10. Герасименко В. Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія / В. Г. Герасименко, Г. К. Бедрадіна, С. С. Галасюк та інші / за заг. ред. В. Г. Герасименко. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – 262 с.

11. Григор'єва Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення організації туристичної діяльності // Л. В. Григор'єва. Вісник ХНУ. – Серія : Економічні науки. – № 5 (2017). – С. 133–136.

12. Григор'єва Л. В., Журба І. Є., Матюх С. А. Маркетинг туризму та реклама : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. В. Григор'єва, І. Є. Журба, С. А. Матюх. – Хмельницький: ХНУ, 2018. – 235 с.

13. Державна статистика України / [Електронний ресурс] - режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

14. Іванько О.О. Сучасні тенденції розвитку туристичної галузі країн Причорномор'я. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Державне управління». 2018. № 4. Т. 29(68). С. 7–11.

15. Карпенко Н. І. Рельєф морських берегів: навч. посібник для вищих навч. закладів / Н. І. Карпенко. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 308 с.

16. Колісник, А. Я., Новикова, В. І. (2019) Пляжі як основні ресурси купально-пляжного туризму, їх класифікація. Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2019» / XXI Всеукраїнська наукова конференція молодих учених. с. 169-171.

17. Кузик С. П. Географія туризму: навчальний посібник / С. П. Кузик. – К. : Знання, 2011. – 271 с

18. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О. Любіцева. – К.: Альтпрес, 2003. – 435 с.

19. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: [підручник] / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К.: Знання, 2008. – 661 с.

20. Мандрик І. П. Природно-географічні чинники розвитку курортно-пляжного туризму / І. П. Мандрик, Т. В. Михальчук // Актуальні проблеми країнознавчої науки : матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет конф. (м.

Луцьк, 18-19 трав. 2017 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. – Луцьк : ВежаДрук, 2017. – С. 53-56.

21. Мандрик, І., Михальчук, Т. Країни Південної Європи як найважливіші центри міжнародного купально пляжного туризму. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія : Географічні науки / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; редкол.: Н. Н. Коцан. – Луцьк, 2017. – № 8(357). – С.80-85

22. Масляк П.О. Країнознавство : підручник / П.О. Масляк. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К. : Знання, 2008. – 293 с.

23. Масляк П.О. Рекреаційна географія. Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 343 с.

24. Миколайчук А. О. Організація VIP-турів. Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 14 червня 2021 р. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. С.196.

25. «МОККА», туристичне агенство / [Електронний ресурс] - режим доступу: <https://mokka-tour.com/>

26. Матеш В. Болгарія запрошує на відпочинок / В. Матеш // Міжнародний туризм. – 2007. – № 4. – С. 62–70.

27. Парфіненко А.Ю., Дубова Д.А. Перспективи розвитку міжнародного туризму в Чорноморському регіоні. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. 2018. Вип. 7. С. 136–141.

28. Патійчук В., Філон О. Основні проблеми розвитку туристичного комплексу Болгарії. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2018. № 3(376). С. 113–121.

29. Сембай Віталій Вікторівна / «Управління PR технологіями туристичного підприємства» - 2020 / [Електронний ресурс] - режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40939/1/%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B1%D0%B0%D0%B9%20%D0%92%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%8F.pdf>

30. Ткачук Л. Актуальні проблеми розвитку туризму на узбережжях морів і океанів. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. - Серія : Географічні науки. – 2014. – № 11 (288). – С. 149-155.

31. Туроператор «МОККА», контактна інформація / [Електронний ресурс] - режим доступу: <https://www.otpusk.ua/agents/27185/>

32. Фінансово-економічний аналіз підприємств туризму: підручник / І. Б. Андренко, Н. М. Влащенко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012.

ДОДАТОК А

Рисунок 1 - Прапор та герб Болгарії

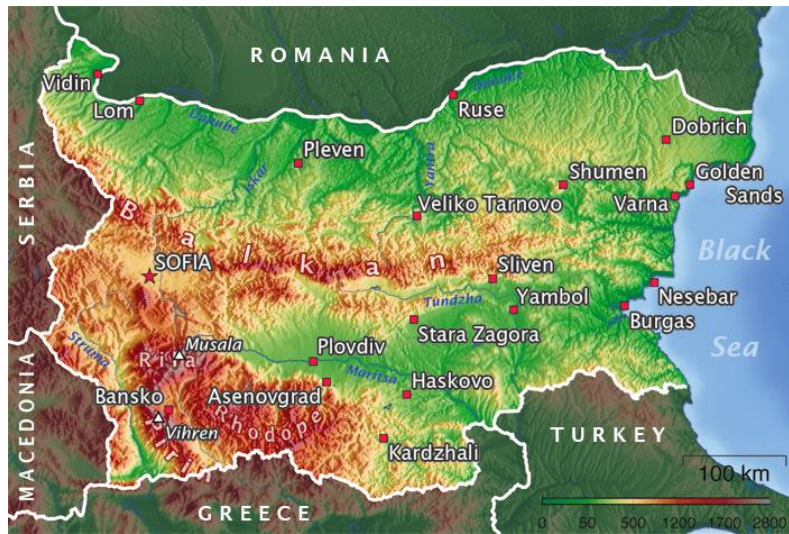

Рисунок 2 - Фізична мапа Болгарії

Рисунок 3 - Сонячний берег

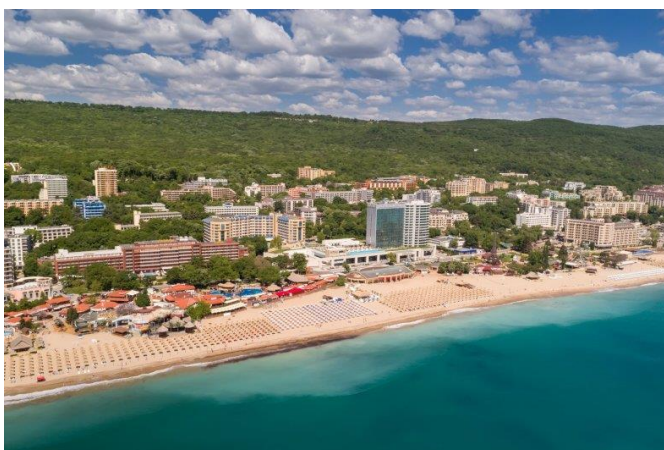

Рисунок 4 - Золоті піски

Рисунок 5 - Албена